

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Постановка проблеми. Сьогодні в світі конкурентоздатність людини дуже висока і залежить певною мірою від уміння читати професійні тексти, розуміти їх загальний зміст і спеціальний контекст, виокремлювати необхідну інформацію з них, аналізувати, пояснювати, інтерпретувати її, порівнювати з інформацією з інших зарубіжних джерел. Тому читання можна назвати формою когнітивно-комунікативної діяльності людини, одним з основних чинників особистісного саморозвитку, який забезпечуватиме успішність в подальшому житті. Затребуваність формування більш досконалої іншомовної читацької грамотності як важливого складника фахової підготовки здобувачів вищої освіти, особливо мовних спеціальностей виходить сьогодні на перше місце.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Щодо іншомовної читацької компетентності, то цю проблему вивчали і вітчизняні, і зарубіжні вчені, а саме: Г. Барабанова, І. Корейба, О. Малюга, Р. Мартинова, В. Плахотник, С. Радецька, О. Тарнопольський, В. Черниш, Ch. Alderson, W. Grabe, T. Johns, M. West та ін. Було проведено теоретичне обґрунтування структури змісту навчання іншомовного читання (М. Вайсбурд, С. Ніколаєва, В. Редько, Н. Склярєнко); встановлено психологічні основи навчання читання іноземною мовою (О. Вєтохов, Т. Глушко, О. Лозова; Н. Чепелєва); визначено види читання та етапи навчання читанню (Г. Борецька, І. Карпов, В. Цетлін); розроблено методику навчання читання текстів різних жанрів (Т. Вдовіна, О. Малюга, Т. Яблонська); запропоновано способи контролю розуміння прочитаного (І. Берман, О. Бігич). Однак проблеми формування читацької

компетентності, особливо з урахування когнітивно-комунікативного підходу все ще не досліджені повністю і потребують більш докладного аналізу. Що логічно приводить до *мети* нашого дослідження: формування іншомовної читацької компетентності студентів мовних спеціальностей з урахуванням когнітивно-комунікативного підходу,

Виклад основного матеріалу. Розвиток іншомовних читацьких умінь з застосуванням когнітивно-комунікативного підходу представлено в дослідженнях Г. Барабанової та Т. Johns & F. Davies, в яких науковці вирішують такі теоретичні завдання, як: «моделювання перцептивного сприйняття матеріалу, що читається; визначення ролі когнітивних процесів в читанні, встановлення комунікативних функцій тексту» [1; 4].

Ми проаналізували дослідження Г. Барабанової та інші вищезазначені роботи і прийшли до власного трактування терміну «іншомовна читацька компетентність студентів мовних спеціальностей», яку розглядаємо як здатність студентів критично мислити під час читання, коректно оперувати інформацією, вдумливо пояснювати авторський задум, інтерпретувати надані ідеї, об'єктивно оцінювати події, про які йдеться в тексті, коментувати іншомовну експліцитну та імпліцитну інформацію що закладена в тексті» [3].

На базі нашого визначення ми пропонуємо алгоритм роботи з формування іншомовної читацької компетентності студентів мовних спеціальностей з використанням когнітивно-комунікативного підходу, останній трактується С. Боднар як «підхід, що стимулює мовленнєво-мисленнєву активність студентів і реалізується в тому випадку, коли здобувач освіти виступає активним діячем процесу навчання, а не його пасивним реципієнтом, який залежить тільки від навчальної діяльності викладача та його інструкцій» [2].

Запропонований алгоритм роботи передбачає такі групи вправ: 1) *мовні*, які складаються із: селективних, трансформаційних, перекладних, підстановчих вправ, що спрямовані на набуття знань нових лексичних одиниць, виокремлених з тексту, та на формування мовних навичок їх

вживання в словосполученнях і реченнях. Ці вправи виконуються на першому етапі навчання; 2) *лінгвомовленнєві*, які складаються із: рецептивних, репродуктивних та продуктивних, що орієнтовані на розвиток вмінь читання, переказу, пояснення та інтерпретування адаптованих, одно-тематичних, відібраних із різних джерел автентичних текстів. Ці вправи виконуються на другому етапі навчання; 3) *передмовленнєві*: які складаються із: рецептивних, репродуктивних та продуктивних, що орієнтовані на розвиток вмінь контекстуальної та мовної здогадки для навчання читанню автентичних, однак частково адаптованих, одно-тематичних текстів, відібраних із різних першоджерел. Ці вправи виконуються на третьому етапі навчання; 4) *мовленнєві*: які складаються із: рецептивних, репродуктивних та продуктивних, що орієнтовані на розвиток вмінь читання, переказу, пояснення та інтерпретування автентичних, повністю неадаптованих, одно-тематичних текстів, відібраних із різних першоджерел. Ці вправи виконуються на четвертому етапі навчання, з метою повного розуміння тексту та аналізу подій, що відбуваються у представленому тексті.

Крім того, акцентуємо, що на кожному етапі виконання вправ присутні контрольні вправи, функція яких полягає у визначенні якості сформованих вмінь студентів на цьому етапі навчання з метою переходу до виконання наступної дії. Відмітимо, що кожний наступний вид контролю здійснюватиметься не тільки на нових матеріалах, а й на вивчених зразках для більш стійкого закріплення вивченого матеріалу. Крім того, зазначимо, що представлений алгоритм роботи потребує систематичної, цілеспрямованої роботи з покроковим виконанням всіх завдань та вправ.

Література

1. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному ВНЗ: монографія. Київ, 2005. 315 с.
2. Боднар С. В. Когнітивний підхід до формування англомовної лексичної компетентності студентів економічних спеціальностей. *Наука і*

освіта : науково-практичний журнал. Одеса : Південний науковий центр НАПН України, 2014. №10/CXXVII. С. 34-38.

3. Глушко Т. В. Розвиток англомовних читацьких умінь здобувачів вищої освіти мовних спеціальностей в аспекті когнітивно-комунікативного підходу. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 5(23). С. 833-842.

4. Johns T., Davies F. Text as a Vehicle For Information : The Classroom Use of Written Texts in Teaching Reading in a Foreign Language. *Reading in a Foreign Language*. 1983. Vol. 1 (1). P. 1-19.

Гонтар Аліна

Науковий керівник: доктор філософії Кривда Л. Р.

Міжнародний університет

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ВПЛИВІВ НА НІМЕЦЬКУ МОВУ

У контексті динамічних соціокультурних трансформацій мови відіграють ключову роль у відображенні історичних взаємодій між народами. Німецька мова не є винятком: упродовж століть вона перебувала під впливом різних мов, що зумовило появу численних запозичень. Однак, попри наявність значної кількості досліджень, проблема системної інтерпретації запозичень як результату міжмовної взаємодії у конкретному історичному та культурному контексті залишається недостатньо вивченою. Виникає необхідність комплексного аналізу джерел запозичень, шляхів їх адаптації та ролі в розвитку німецької лексичної системи [1; 2, с. 200].

У античний період німецька мова зазнала впливу латинської мови. Упродовж кількох століть римської експансії германці перебували на периферії імперської цивілізації, що спричинило тривалі соціокультурні, економічні та адміністративні контакти. унаслідок цього процесу германські діалекти почали активно засвоювати лексичні одиниці з латинської мови, що